

שיעורי תורה רשק

היכלי תורה

ערש"ק עקב יז אב תשס"ט ♦ דף היומי בבלי: בבא מציעא קד ירושלמי: שבועות כב

נושאי הדף בעלון

- שכר נעליים ולבסוף נסע בעגלה.....בבא מציעא קד
- אמירת פרשת יולדת ע"י הבעל.....בבא מציעא קד
- שכר חנות לצורך מסוים ואין יכול להשתמש בה.....בבא מציעא קה
- שכר חנות ורוצה להשתמש בה לשימוש אחר.....בבא מציעא קה
- תפילה על ישועה בדרך שנראה טוב לאדם.....בבא מציעא קו
- תפילה בבית הכנסת רחוק או קרוב.....בבא מציעא קז
- פת שחרית.....בבא מציעא קח
- נשואין עם קרוב או שכן.....בבא מציעא קח
- נטילת ידים כשנגע בצואת האוזן או האף.....בבא מציעא קט
- לא תלין בערב שבת.....בבא מציעא קט
- יסורים שאינם מבטלים תורה.....בבא מציעא קי
- 'לא תלין' בתשלום בצ'ק ובהפקדה בבנק.....בבא מציעא קי
- כפתור ופרח.....עמוד 5

המוליך במדבר הגדל והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים המוציא לך מים מצור החלמיש..

את הפסוק הזה פירש הר"ט צהלון, על פי המעשה המובא בירושלמי (ברכות פ"ה ה"א) אמרין עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה עומד ומתפלל ובא חברבר (ערוד) והכישו, ולא הפסיק את תפלתו, והלכו ומצאו אותו חברבר מת מוטל על פי חורו. אמרו, אי לו לאדם שנשכו חברבר, ואי לו לחברבר שנשך את רבי חנינא בן דוסא. ואמרו שם בירושלמי, שכאשר הערוד נושך לאדם, אם יקדים האדם למים ימות הערוד, ואם יקדים הערוד לבא למים לפני האדם ימות האדם. רבי חנינא בן דוסא שהיה עומד בתפלה, לא הרגיש כלל שנשכו הערוד, אלא שעשה לו הקדוש ברוך הוא נס, ונברא לו מעין מתחת כפות רגליו, וכך הקדים רבי חנינא בן דוסא למים וניצל, והערוד מת.

זה שאמר הכתוב: 'המוליך במדבר הגדל והנורא נחש שרף ועקרב'. שסכנת נשיכתם מרובה, אלא שסמך הקדוש ברוך הוא את התרופה למכת נשיכתו של הערוד, שלפי שהמקום הוא מקום 'צמאון אשר אין מים', הרי אין נשיכתו עלולה להזיק עד שיקדים הערוד לבא למים, ואלו אינם מצויים לו במדבר, ואז 'המוציא לך מים מצור החלמיש', וכיון שלבני ישראל היו המים מזומנים קודם שיוכל הערוד להגיע למים, היו הם בטוחים מסכנת נשיכתו.

ילקוט האורים

סַבָּא לומד דף היומי בְּ שֶׁל עַז וְהֶדֶר, אָבָא מְכִין אֶת הַשְּׁעוֹר עִם שֶׁל עַז וְהֶדֶר, אָבְרָהָמִי לומד בְּיִשׁוּבָה שֶׁל עַז וְהֶדֶר וְיַעֲנִקִי לומד הֶלְכָה בְּ עַז וְהֶדֶר.

גם ילדים מגיעים עז וְהֶדֶר

צבא מליעא קד

שכר נעליים ולבסוף נסע בעגלה

בשׁו"ת מקור חיים (סאגאלוביץ, סי' ל) נשאל בדבר אדם שנעליו היו ישנות ביותר, והוצרך ללכת דרך רחוקה, ושאל מחבירו את נעליו החדשות, וסיכם עמו שישלם לו עבור השימוש בהם, ואכן הלך בהם לדרכו, אך בחזרתו נזדמנה לו עגלה חינם ולא הוצרך ללכת ברגליו, וכעת רוצה לנכות משכר השכירות של המנעלים היות ונסע בעגלה ולא נפחת מהמנעלים כלום.

בתשובתו כתב להוכיח לנידון זה ממה שאמרו בסוגיין, על אדם שקיבל קרקע בקבלנות לזורעה שומשמין שהן יקרין מן החטין, ומכחישין הקרקע יותר מן החטין, אך הוא זרעה חיטים, ולבסוף זריעתו הצליחה והחטין הוקרו ונמכרו כשומשמין, ונמצא שלא הפסיד בעל הבית במה ששינה זה, ונשתכר כחש הקרקע שהיה נכחש בשומשמין יותר מן החטין, אמנם אין מנכה לו החוכר כחש הקרקע מפני שהוא רוצה להרויח ולא איכפת לו שתכחוש קרקעו, וא"כ גם כאן ניחא לו שיכחשו המנעלים והוא ירויח מזה, וא"כ יצטרך לשלם לו כמה שדיברו ביניהם.

אך כתב המקור חיים שיש לחלק בין נידון סוגיין שמדובר שפרנסתו היא להחכיר שדות, ולכן אומרים ליכחוש ארעא ולא ליכחוש מרה, שהרי בא להתפרנס מזה, ואין זה דומה לנידון זה שאין זה פרנסתו להשכיר נעליים.

בסיום דבריו כתב, שמזה ששכר מנעלים חדשים ולא בא בישנים, מוכח שחרפה הוא לו לבא במנעלים קרועים, ולכן ההנאה שנראה במקום שהולך שם במנעלים חדשים הנאה של כמון היא, וצריך לשלם לו על ההנאה הזאת, שכר שלם אף שלא נפסד בכחש המנעלים, עי"ש.

אמירת פרשת יולדת ע"י הבעל

הש"ך (יו"ד סי' רמח סק"י) כתב, שקנס שקנסו לאשה מחויב בעלה ליתן, מפני שדומה לכפרה שמחויב הבעל לשלם בעד אשתו, כמבואר בסוגיין שאדם מביא קרבן עשיר על אשתו. וכ"כ הרמ"א (אהע"י סי' צא ס"ד), וכתבו הח"מ והב"ש (שם) שהיינו כשעברה בשוגג וקנסו אותה, אבל אם עברה במזיד פטור.

והנה בשׁו"ת בנין שלמה (ח"א סי' א אות ד) דן אודות יולדת בזמן הזה אם צריכה לקרוא פרשת יולדת [מתחילת פרשת תזריע עד זאת תורת היולדת וכו'] ביום מ"א ללידת זכר, וביום פ"א ללידת נקבה, כדי לקיים 'ונשלמה פרים שפתינו', שהרי בזמן שהבית היה קיים היתה צריכה להביא קרבן בימים אלו.

ומ"מ כתב שהבעל אינו מחויב בקריאת פרשיות אלו, על אף שבזמן הבית היה מוטל עליו חיוב הבאת קרבנותיה כמבואר בסוגיין, מ"מ אינו חייב כפרה כלל, וכל חיובו בהבאת קרבנותיה אינו אלא חוב ממון בעלמא כלפי אשתו.

ועיין בסדור תפלה ישרה (שנת תקפ, דף כב:) שכתב וז"ל, ראיתי לרשום דבר אחד שאינו עולה על לב האדם, והוא כשאשתו יולדת כשימלאו לה מ' יום לזכר ופ' לנקבה, אזי ביום המחרת אם הוא לאחרי הטבילה ראוי שתקרא האשה או הבעל פרשת קרבן יולדת (ויקרא לה) מתחילת פרשת תזריע עד 'וטהרה', ואח"כ תאמר רבון העולם יהי רצון מלפניך ד' או"א שתהא אמירה זו חשוב ומקובל לפניך כאילו הקרבתי קרבן יולדת.

צבא מליעא קה

שכר חנות לצורך מסוים ואין יכול להשתמש בה

במחנ"א (שכירות סי' ג) הביא בשם תשובות מהרש"ך, שכתב שמי ששכר חנות בשוק הקאזקים לכמה שנים, ובתוך הזמן גזר המלך שלא ישבו הקאזקים באותו השוק, ואין לו מה לעשות בחנות כיון שעכשיו אין שם שוק, שאין צריך לשלם שכירות. אך יש מי שחלק עליו כיון ששכירות ליומא ממכר הוא, והרי זה כאילו מכר לו, ומזלו של שוכר גרם לו, ודעת המחנ"א שאין על השוכר להפסיד אף שהוא מכת מדינה.

אמנם אם יכול להשתמש בחנות למכור דבר אחר, כתב החת"ס (חו"מ סי' קסא) בשם תשובות הראנ"ח (סי' לח), בדבר מעשה שהטילו מכס על הסחורה ולא היה בעל החנות יכול למכור סחורתו ורצה לחזור בו מהשכירות, ופסק שאין המשכיר צריך להפסיד כיון שיכול לומר לו תעשה בחנות מלאכה אחרת. ועיין שם שביאר שאינו דומה למבואר בסוגייתנו למקבל שדה ולא עשתה רק מעט, כיון שהקלקול בשדה עצמה, אבל כאן החנות עצמה במתכונתה עומדת.

ובשׁו"ת ר' חיים הכהן (חו"מ סי' יט) דן בדבר שוכר חנות למכור י"ש, שיצא פקודה מהממשל שאין למכור י"ש ורוצה לחזור בו מהשכירות. ופסק שא"צ לשלם מכאן ואילך שזה כשכר בהמה וגדל הנהר שאין יכול לעבור בו, שאין צריך לשלם.

אך במנחת פתים (סי' שלב) כתב לחלוק עליו, וביאר שאינו דומה, ששם הבהמה נעשית להולכת סחורה וא"כ זהו הפסד של שניהם המשכיר והשוכר, אבל בחנות זהו דבר צדדי שהשוכר אין יכול למכור בו י"ש, ומזלו של השוכר גרם לכך ויכול להשתמש בחנות לצורך אחר.

שכר חנות ורוצה להשתמש בה לשימוש אחר

הפוסקים דנו אודות ראובן שהשכיר חנות לשמעון, ושילם לו דמי השכירות, אולם שמעון אינו רוצה להשתמש בה לחנות אלא לשימוש אחר, וראובן טוען שע"ז יפחת שיווי חנותו כי ירגילו הקונים לילך לחנות אחר.

בתשובת מהרש"ם (ח"ב סי' קצח) פסק, שאף אם נאמר שלא היה רק הפסד בגרמא מחוייבים למחות בידו שלא להיות רשע, אמנם לדינא כתב שהוא מזיק ממש ולא רק גרמא, וזאת עפ"י המבואר בסוגיין המקבל שדה מחבירו ולא רצה לנכש, ואמר לו המחכיר מה איכפת לך אני נותן חכירך, אין שומעין לו וכו' ובגמ' מבואר שיש לו טענה שהוא מוציא שם רע לקרקעו. ובנידון דידן שמפסיד שיווי דמי שכירות החנות, שחנות שרגילין לפדיון סחורה משלמים ביוקר יותר וכו', ונמצא שזה גרמי, וההיזק ברי ומיד, ועכ"פ לכתחילה בודאי יוכל המשכיר לעכב בידו.

ובאורחות המשפטים (דיני גרמא וגרמי כלל טו אות ד) כתב לחלק, שבסוגיין אינו מפסיד השוכר כי לשם כך חקר השדה, וסתם חכירות צריך לנכש, ולכן יוכל המשכיר לומר אולי הייתי יודע לא הייתי מרוצה להחכיר לך, משא"כ החנות יוכל להשתמש איך שירצה השוכר לטוב לו, ואם ימחה בידו מלהשתמש בתשמיש שמשתמש עכשיו יפסיד, וזה אינו מחויב להפסיד.

תפילה על ישועה בדרך שנראה טוב לאדם

בדברי תורה מונקאטש (מהדורא ג אות ו) כתב, הנה מרגלא בפומיא דחסידיהם הקודמים בשם כמה צדיקים זי"ע, ובפרט בשם הה"ק רבינו מהרצ"ה מזידטשוב זי"ע בעל עטרת צבי, שאמר על הפסוק (תהלים כז יד) 'קוה אל ה' שיש לבקש מהשי"ת שיושיע בדרך ובקו הזו שבה נראה לאדם שהישועה קרובה וטובה יותר, ובדרך רמז אמר שזהו שכתוב 'קוה אל ה'' כלומר שיעשו כמו קו בתפילה ולבקש שהקב"ה יושיע בקו זה.

אולם הביא בשם קדוש אחד שאמר, וכי אנחנו עובדים לאלוק כזה שצריך ללמדו עצות איך להושיענו, על כן יש להתפלל סתם שהשי"ת יושיע מבלי להזכיר באיזה קו ואופן.

בדברי תורה שם כתב להוכיח כדעה הראשונה ממה שאמרו בסוגיין, שטוען המשכיר שאם היה זורע חיטים לא היו נפסדים כיון שהוא ביקש מהקב"ה שיצליחו חיטיו ולא ביקש על שעורים ולכן נשתדפו, והיינו שמכאן משמע כשיטת העטרת צבי שיש לעשות קו בתפילה לבקש מהשי"ת על דבר פרטי דוקא, שהרי מפורש שגם בדבר שאין לו נ"מ אם ירויח בחטים או בשעורים רק שתתברך שדהו, אעפ"כ כיון שלא עשה לו קו לבקש שתצליח שדהו, וביקש מהשמים שיצליחוהו בחטים וזרעו שעורים וזה לא הצליח, הרי שצריך לעשות קו ודרך ולבקש שכך וכך יושיעו ה'.

אולם כתב לדחות ראייה זו, שאפשר לומר שבסוגיין מדובר שביקש רק על חיטים ולכן התברך בחיטים ולא בשעורים, כיון שעשה קו פרטי וביקש על דבר אחד ונגזר כפי דיבורו, אבל באמת אין לעשות קו, אך סיים וכתב שלמהלך זה קשה איך מוציאים ממון מספק, שהרי אשתדוף רוב הבקעה, ומוכח מזה שלא המזל של החוכר גרם, וסיים שם שהערה זו קשה בכל אופן.

כיוצא בזה על הפסוק (במדבר כא א) 'וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב', פירש רש"י זה עמלק, ושינה לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להשם ליתן כנענים בידם, והם אינם כנענים.

ביאר המשך חכמה שאע"ג שאם היו יודעים שהם עמלקים הרי היו מתפללים על עמלקים שיתן בידם, מ"מ לא הועילה תפלתם כיון שסו"ס התפללו בטעות, ומזה יצאה ההלכה הקבועה בתלמוד (בסוגיין), שזרע השוכר שעורים ונפסדו, וטוען המשכיר אילו היית זורע חיטים היו מתקיימים משום שהתפללתי על חיטים, והיה מתקיים בי 'ותגזר אומר' וכו' שאני לא בקשתי מהשי"ת שיצליחני בשעורים, אלא בחיטין, ונכון.

אמנם כתב, אולם יתכן לבאר כי עמלק ידע כי הוא נאסר לבני ישראל להלחם בו, משום שהוא מאדום, ורק הכנעני נחשב לבני ישראל כאילו הוא שלהם וארצו מוחזקת בידם, וכל ההבטחות היו על ארצו, א"כ אפשר לומר שהתפלה באמת היא רק לפי כוונת המתפלל, כפי שמכוין לבו, כמו שאמרו בר"ה (יח.), וכוונת עמלק היתה, שיחשבו שהוא כנעני שעליו הבטיחו השם, ולא יכוונו לבבם לתפלה כלל ואז ינצחם, ולזה אמר במדרש (במ"ר יט יא) אמר הקב"ה אין זה אסור עליכם כבני עשו, הרי הוא לכם ככנענים שנאמר בהם 'כי החרם תחרימם', לכן נקרא כנעני.

תפילה בבית הכנסת רחוק או קרוב

בסוגיין, ור' יוחנן לטעמיה דאמר שכר פסיעות יש. במגן אברהם (סי' צ"ט ס"ק כב, הו"ד במשנ"ב ס"ק לו) כתב עפ"י סוגיין, אם יש ב' בתי כנסיות מצוה לילך לרחוקה שיהיה לו שכר פסיעות, וכן פסק בשולחן ערוך הרב (שם סי"ב).

הגאון רבי דוד פארדו בספרי דבי רב (פרשת ראה), כתב שלא נאמרו דברים אלו אלא באדם רגיל, אבל תלמיד חכם השוקד על דלתות תורתיו הקדושה, נכון יותר שיתפלל בבית הכנסת הקרוב אליו כדי שלא יתבטל מלימודו, שזה יותר חשוב לאין ערוך לגבי שכר פסיעות, ותלמוד תורה כנגד כולם. וכן הסכים להלכה הגאון רבי חיים פלאג' בשו"ת לב חיים (ח"ב סי' קנ).

ובשו"ת מהרש"ג (ח"א סי' כז) כתב להעיר, למה יהיה שכר פסיעות בהולך לביהכנ"ס רחוק, כיון שגם בביהכנ"ס הקרוב יכול לקיים המצוה של תפלה בצבור, וכנראה שהטרחה לילך לביהכנ"ס הרחוק אינו שייך לקיום המצוה כלל כיון שגם בלא אותה טרחה יכול לקיים המצוה, אלא שאם בית כנסת אחד יש בו מעלה שהוא מקום תורה של אדם גדול, והוא מקום מקודש יותר ומסוגל שתתקבל שם התפלה, או שיש שם מעלת ברוב עם יותר, או שהתפללו שם יותר כשרים ויראי ה', באופן זה שייך שכר פסיעות, אבל כשאין שום מעלה ויתרון למקום הרחוק על המקום הקרוב, קרוב הדבר לומר שאין כאן שכר פסיעות.

והנה בשד"ח (כללים מערכת א אות קפט) כתב, שמה שמצוה ברחוקה משום שכר פסיעות, מדובר רק באינו עובר דרך ביהכנ"ס הקרובה, שאם עובר דרך הקרובה צריך ללכת לקרוב, משום אין מעבירין על המצוות, ובעומר שבא ממקום קרוב משום אין מעבירין על המצוות מדובר בעובר דרך הקרוב עיי"ש.

ובשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' יט) האריך בכל זה וכתב, מותר לעבור על מצות אם עיי"ז מקיימה אח"כ בהידור יותר, וכן מותר לעבור על ביהכנ"ס הקרוב אם התפלה בביהכנ"ס הרחוק חביבה עליו והיא יותר לפי רוחו, או שבביהכנ"ס הרחוק שורר שלום ובשני מחלוקת. וע"ע בשדי חמד (פאת השדה מערכת א כללים כלל צב), ובשו"ת משנה הלכות (ח"ה סי' כד).

וע"ע במהר"ל (נתיבות עולם ח"א נתיב העבודה פ"ה) שכתב, שעניין שכר פסיעות לא נאמר לגבי סוכה, ואם יש לאדם שתי סוכות האחת קרובה והאחת רחוקה, אין לו לילך אל הסוכה הרחוקה בשביל שהוא נוטל שכר פסיעות, ואמר שכר פסיעות רק לגבי בית הכנסת.

והיינו מפני שהשם יתברך מצוי בבית הכנסת כמו שאמרו ז"ל (מגילה כט.) כי בית הכנסת הוא מקדש מעט, ולכך השם יתברך מצוי בבית הכנסת, ולפיכך כאשר הולך לבית הכנסת הוא נמשך אל השם יתברך להיות לו דביקות בו יתברך, וידוע כי המתנועע אל דבר הוא דביקות גמור עם המתנועע יותר ממי שהוא קרוב לו כבר, כי המתנועע אל דבר הרי אינו עמו ועם כל זה הוא הולך אליו וזהו דביקות וחבור גמור, ולכך אמר שהקדוש ברוך הוא מונה פסיעתך כי אף פסיעה אחת יותר רחוק, הקדוש ברוך הוא מונה, כי הכל הוא לפי התנועה יש לו דביקות בו יתברך, כי אם הולך מרחוק הרי זה מורה דביקות גמור בו יתברך שלכך הולך מרחוק.

יום שלישי כא אב

צבא מליעאל קח

פת שחרית

בשו"ע (או"ח סי' קנה ס"ב) כתב המחבר, קודם שילך לבית המדרש יוכל לאכול פת שחרית אם הוא רגיל בו, וטוב שירגיל בו.

בספר דעת קדושים (בוטשאטש, ח"ב, תולדותיו עמוד פח) כתב, שהגאון מבוטשאטש היה זהיר מאוד בפת שחרית כשהיה גומר את התפילה, ואפילו בחורף כשכבר היה קרוב לזמן תפילת מנחה היה קורא לשמשו ומבקשו שיביא לו פת שחרית, והממשש היה מביא לו קפה שלא היה חם ביותר כדי שיוכל לברך ברכה אחרונה, ומעט פת בכיסנין.

בפרי מגדים (משב"ז שם) כתב שצריך לאכול דוקא פת העשויה מה' מיני דגן בשיעור כביצה, או מפת הבאה בכיסנין שמברכים עליה מזונות, אבל תבשיל מה' מיני דגן לא מיקרי פת שחרית.

הדעת קדושים (בוטשאטש) כתב לחקור אם יוצא אדם ידי חובת פת שחרית באמירת תהלים, וזאת עפ"י הכתוב (תהלים סג ו) 'כמו חלב ודשן תשבע נפשי, ושפתי רננות יהלל פי', והיינו שע"י שפתי רננות שיהלל פי, תשבע הנפש כמו חלב ודשן, ותורה בכלל רננות היא שנאמר (איכה ב' יט) 'קומי רוני בלילה', ובמסכת ברכות (ד.) אמרו, כל המשביע עצמו בדברי תורה.

ובהנהגות צדיקים (הנהגות מרבי יעקב יחזקיהו אות ד) כתב, שמעתי משמו של מרן הגה"ק מבעלזא זי"ע בשם הרה"ק ר"א מסטרעליסק זי"ע, תלמוד בגי' פת, שלימוד תלמוד מסוגל לפרנסה כמבואר במסכת ע"ז (יט:) שכל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו. ובשם הרה"ק ר"צ מזידישטוב זי"ע כתב, שמה שמובא בסוגיין, פת שחרית מבטל פ"ג חלאים, היינו תלמוד שבגמטריא פ"ת.

ובספר **ויחי יוסף** (פאפא, ח"ב עמוד קנז) כתב, במיוחד זרז את בני הישיבה שישכימו ללמוד כל יום באשמורת הבוקר לפני התפילה, ובענין זה הזכיר פעם דבריו של הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע, שפירש במאמרם ז"ל שפת שחרית מבטל פ"ג חלאים התלויים במרה, שהכוונה שילמדו תורה קודם התפילה, כי פת בגימטריא תלמוד, והיא ג"כ סגולה לבטל מעצמו חלאים רעים.

בעניין זה יש לציין לדברי **המגן אברהם** (סי' תמד סק"ב) שכתב שרבי שמעון בר יוחאי היה יוצא ידי חובת סעודה שלישית בשבת בתלמוד תורה, **ובכף החיים** (שם ס"ק יא) כתב שזה רק לבני מעלה כרשב"י אבל לא לפשוטים.

נשואין עם קרוב או שכן

בספר מערכי לב (ח"ב דרוש קצו דף רסה:) כתב, שבשכן וקרוב נפסק עפ"י סוגיין ששכן קודם, מדכתבי' טוב שכן קרוב מאח רחוק', ומ"מ בענין נשואין הקרוב קודם, לפי שהקרובה בדוקה אצלו יותר משכנו.

בספר רוח חיים (פאלאגי, אהע"ז סי' ב אות ו) הביא דבריו, וכתב לבאר שכיון שעיקר הזיווג הוא להיות לבשר אחד, יש חיוב לקרב לקרוביו שהוא שאר בשרו יותר משכנו שהוא זר אצלו.

אמנם יש שכתבו שלא לישא בני דודים, ועיין אמרי פנחס השלם (שער תורת האדם אות נ).

יום רביעי כב אב

צבא מליעאל קט

נטילת ידים כשנגע בצואת האוזן או האף

בספר חסידים (סי' רנב) כתב, מי שקינח חוטמו והשליך כוחו מחוטמו, ואצבעותיו מלוכלכות, לא יגע בספר ולא ידבר בשבחות וברכות עד שיקנח אצבעותיו.

הרמ"א (או"ח סי' צב ס"ז) כתב, שאין ליגע בשעת התפלה בצואת האוזן והאף כי אם ע"י בגד. **בביאור הגר"א** (שם) ביאר מקור הדין, כיון שקראן בסוגיין צואה, אך כתב שלא נראה כדעת **הרמ"א**. **ובמשנה ברורה** (סק"ל) הביא שהגר"א מיקל בזה, ושכן כתב בשע"ת בשם **מור וקציעה**.

בספר מילי דחסידותא (בוטשאטש, על ס"ח שם) כתב, בילדותי אמרתי שאין ראיה מלשון חז"ל שקראו צואה להצריך נטילת ידים, שהרי לשון חז"ל במס' נדרים (מ"ט:) עד מתי אתה מאכילני צואתך, על צואה ולכלוך שתחת הצפרנים ואף שאכלו אחר שנטלו ידים, הרי שאינו צואה לגבי להצריך נט"י שנית, אמנם כתב שהוא מדת חסידות, וכעת אין מי שחושש בכך. ועיי"ש שכתב לחלק בין כשפירש ליחה עבה מקובץ שאז נמאס, לבין כשיש צד ליחות משהו כבשעת שאיפת טאבאק שבאצבע נוגע לליחה, עיי"ש.

ובשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' ו) כתב לדייק מלשון הספר חסידים, שדי בקנוח וא"צ רחיצה במים, ולכן כתב שהנוהגין שלא לרחוץ יש להם על מי שיסמכו ואין מזניחין אותם, ומ"מ בלי קינוח אין להקל כלל, ובודאי המחמיר לרחוץ ידיו במים תבא עליו ברכה.

וע"ע בספר **שיח תפילה** (שער ב' סי' ה אות ט) שכתב בשם החזון איש שאף לדעת הגר"א שהנוגע בצואת האוזן והאף א"צ ליטול ידיו אבל זה רק אם נגע במה שיצא לחוץ אבל אם מכניס אצבעו לתוך האוזן או האף דינו כנוגע במקום המכוסה שצריך ליטול כל אותה היד, ועיין בזה **במעשה רב השלם** (סי' לו).

לא תלין בערב שבת

בספר החינוך (מצוה רל) כתב, שבערב שבת אין לאו של 'לא תלין פעולת שכיר', כיון שא"א לפרוע בליל שבת, אע"ג שהוא רק איסור דרבנן לפרוע בשבת, מ"מ כיון שחז"ל אסרו שוב לא שייך בזה לא תלין.

ובשדי חמד (פאת השדה כללים מערכת ב סי' כו) כתב בשם **מהר"ם גאלאנטי בספרו ספר זבח השלמים** (פרשת כי תצא דף מב סי' קכב), על הפסוק 'בי'ומו ת'תן ש'כרו' שהוא ראשי תיבות שבת, וביאר שאף על פי שהשוכר שכיר בער"ש אינו עובר על לאו של 'לא תלין', מ"מ אם משלם בערב שבת מקיים המצווה של 'בי'ומו תתן ש'כרו', ואף זוכה לנשמה יתירה שקונה האדם בשבת, ועיי"ש בשדי חמד שהאריך בזה הרבה.

ובאור שמח (שכירות פי"א ה"ב) כתב להוכיח לנידון זה מדברי הירושלמי (ר"ה פ"א ה"א), שמבואר לגבי קרבנות נדרים ונדבה שאינם קרבים ביו"ט, ובחג השבועות שהוא יו"ט אינו יכול להקריב, ואמרה תורה הקריבהו מבעוד יום כדי שלא יבא לידי 'בל תלין', אעפ"י שאינו יכול להקריבו ביו"ט, וכשם שלגבי קרבנות שזמנם עד הבוקר יש בהם משום בל תאחר אם אין מקריבם עד יו"ט, גם לגבי לא תלין שכר שכיר בער"ש, צריך לשלם בער"ש כשגמר עבודתו אעפ"י שהלאו עובר רק כשעובר עליו בוקר אחד, מ"מ צריך להבטיח מקודם שכשיבוא הזמן שצריך לשלם לו כבר יהיה השכר בידו.

צבא מליעא קי

יסורים שאינם מבטלים תורה

בספר הכתוב לחיים (מזמור צד) פירש הגר"ח פאלאג'י בתהילים (צד יב) 'אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו', יתכן לומר שהוא כלפי מה שאמרו בסוגיין, במקרי דרדקי שמכה אותם יותר מדאי שבזה הוא גורם לבל ילמדו בתורה היטב, הרי שע"י היסורים לא לומדים היטב, וזהו שאמרו 'אשרי הגבר אשר תיסרנו יה' שיש לו יסורים, ואעפ"כ 'ומתורתך תלמדנו', שאין גורמים היסורין שלא ילמד בתורה היטב.

'לא תלין' בתשלום בצ'ק ובהפקדה בבנק

בענין תשלום בשיק אם הוא כמזומן ממש ומקיים בזה מצוות עשה של 'ביומו תתן שכרו' או לא, רבו הדעות בין הפוסקים בזמננו.

להלכה כתב הפתחי **חושן** (פ"ט הערה לו) שאם תאריך השיק הוא ליום התשלום, שאם הבנק פתוח עדיין בשעה שנותנו לו והעובד יכול ללכת ולקבל את הכסף בזמנו, בוודאי נחשב כמזומן ממש ויכול לשלם בזה לפועל את שכרו אפילו בעל כרחו, וטעמו ונימוקו עמו שאפילו אם שיק אין גופו מזומן, מ"מ אין דין שצדיקים לשלם דווקא בדבר שגופו מזומן, ומכיון שבזמננו שיק בתאריך ליום נתינתו נחשב לצורת תשלום, שפיר נקרא ששילם שכרו ומקיים מצוות עשה של 'ביומו תתן שכרו' ג"כ, וכ"ש אם הפועל מסכים לכך וודאי מקיים גם מצוות עשה. וכ"כ **בתשובות והנהגות** (ח"ג סי' תע).

ואף אם השיק הוא ליום התשלום ובשעה שנותנו לו הבנק כבר סגור, כתב שם בתשובות והנהגות שהוא ג"כ כמזומן וכנ"ל, מכיון שזה צורת תשלום עפ"י חוקי המקום הרי הוא כמזומן, אמנם בפתחי חושן שם נסתפק בזה, כיון שסוף כל סוף אינו יכול לקבל עבור זה מזומן ממש.

[ויש לדון כשנתן לו שיק שאי אפשר למשוך את הכסף במזומן, והעובד יכול רק להפקידו בחשבוננו, והבנק אינו מרשה למשוך מהחשבון מזומן רק לאחר מספר ימים]

ובספר **פעולת השכיר** (פ"ג) הביא בשם בעל הקובץ תשובות שסובר ששיק אפילו אם תאריך הפרעון הוא לאותו היום ולכאורה אפילו אם הבנק פתוח, אינו כמזומן ממש, ואינו מקיים המצוה אלא בהסכמת הפועל, אמנם אם זה בהסכמת הפועל, יכול לתת לו אפילו שיק דחוי ואף מקיים בזה המצוות עשה ג"כ, שהרי בשביל הפועל הרי זה ככסף וכתשלום.

ובבירור הלכה (ח"ו עמוד תרנא) כתב, שאם מזכה מעות לחשבון שכירו אשר בבנק, י"ל שעדיף מזיכוי ע"י אחר והרי הוא כמכניס לתוך כיסו של שכירו ולכו"ע מועיל, ולכו"ע הולכים אחר השקיעה שבמקום הבנק, ואף בזה יש עדיין לעיין קצת, שמ"מ כל שלא יכול השכיר להשתמש גרע, ובמפקיד בחשבון שכירו באופן שלא יוכל השכיר להגיע ולהוציא המעות מחשבון הבנק, י"ל שמ"מ עדיף מזיכוי ע"י אחר ונחשב שקיים המצוה ולא עבר על הלאו, שהרי מ"מ מונח בכיסו של שכירו.

מיהו ביום שאין הבנק פתוח לא חשיב כמזכה בכיסו של השכיר ולא קיים המצוות עשה, אמנם לענין הלאו יש לומר שמ"מ אין שכרו אצל המעביד, ואף השכיר יכול להגיע לאחר זמן וא"כ לא עבר על הלאו, אמנם באופן שנאבד לו הכרטיס המאפשר לו להוציא מעות מחשבוננו אשר בבנק, נראה שאעפ"כ קיים המצוה שמצד בעה"ב חשיב כהניח המעות לכיס השכיר, אלא שידי שכירו קשורים.

אילו זרעת חיטי הוי מקיים בי ותגזר אומר וכו'

וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב (במדבר כא א) פירש"י זה עמלק, ושינה לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להשם ליתן כנענים בידם והם אינם כנענים. אע"ג דאם הוי ידעי שהם עמלקים היו מתפללים על עמלקים שיתן בידם, מ"מ לא היתה מועלת תפלתם, כיון שהתפללו בטעות. ומזה יצאה ההלכה הקבועה בתלמוד (בבא מציעא קו.). א"ל זרעה חיטי, ואזל זרעה שעורי, ואישתדוף רובא דבאגי ואישתדף נמי הנך שערי דיליה וכו', או דילמא מצי אמר אילו זרעת חיטי הוי מקיים בי ותגזר אומר וכו', שאני לא בקשתי מהש"ת שיצליחני בשעורים, אלא בחיטין. ונכון.

(משך חכמה, חקת)

ברוך אתה בעיר שיהא ביתך סמוך לבית הכנסת

'מה טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל' (במדבר כד ה), 'אהליך' פירוש ביתם, 'ומשכנתיך' הם בתי כנסיות ובתי מדרשות, וידוע מ"ש בספה"ק עה"פ (דברים כח ו) 'ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך', שתהא באותה מדרגה בלא שינוי בין בבואך ובין בצאתך. וכן י"ל כאן שיהא ביתך סמוך לבהכנ"ס, פירוש שלא יהי' הבדל בהתנהגות בין באהליך בביתם בסתר, ובין במשכנותיך בבהכנ"ס בגלוי.

(תפוחי חיים, בלק)

ברוך אתה בשדה שיהו נכסיך קרובים לעיר וכו' שיהא בית הכסא סמוך לשולחנך

יש לומר על פי הרמז, ששניהם לדבר אחד נתכוונו, דהנה האדם שרוצה לעבוד ה' צריך שיהיו כל עשיותיו לשם שמים אפילו אכילה ושתייה. וזהו שתהא נכסייך סמוך לעיר, אפילו אכילה ושתייה שלך סמוך 'לעיר', פירוש להתעוררות להקב"ה שתתעורר הכל להקב"ה ויהיו כל מעשיך לשם שמים. וזהו גם כן שיהא בית הכסא סמוך לשלחנך, רצ"ל הכסא המלוכה, שאפילו באכילה ושתייה שלך תעשה הכל שיהא כסא מלוכה להקב"ה שתמליך להקב"ה בכל מעשיך.

(עבודת ישראל, כי תבא)

אסור לו לאדם שיעמוד על שדה חבירו בשעה שעומדת בקמותיה

'ויאמר יעקב לבניו למה תתראו וגו' (בראשית מב א). עיין פירש"י למה תראו עצמכם בפני ישמעאל ועשו שבעים וכו', והרמב"ן תמה עליו למה דוקא עשו וישמעאל. ונראה לפי שענין היזק הראיה כשאחז"ל (ב"מ קז.) שלא יהא שדך סמוך לעיר, והוא כי ברכת יצחק ליעקב 'ברוב דגן ותירוש', היינו שתהא הברכה מצוי בו לרוב, ועשו קינא ליעקב בעבור שקיבל הברכות, כפירש"י בפ' וישלח (לב ו) בפסוק 'ויהי לי שור וחמור' אבא אמר לי 'מטל השמים' וכו', וכן ישמעאל קינא על שמסר אברהם הברכות ליצחק, וכיון שראה שהברכות מצויות ביעקב יותר מכל הארץ, יקנא אותו במה שלקח מהם הברכות ויזיקו לו בהיזק ראייה המונע את הברכה.

(פנים יפות, מקץ)

חדש!

עין והדר

גם כולדים
מגיע

פּרָקִי גַמְרָא מְנוקָדִים לְתַלְמִידִים

פְּסוּק מְדַקְדָּק שֶׁל הַגְּמָרָא וּפְרוּשׁ רַש"י
בְּאוּרֵי מַלִּים אַרְמִיּוֹת שְׁאִינָן שְׁכִיחוֹת
הַדְּגֶשֶׁת תַּחֲלַת קְטָעִים וְסִגְיוֹת בְּכָל עֲמוּד
לוּחַ רֶאשִׁי תְּבוּת בְּצַדֵי הַדָּף
טְבֻלָּאוֹת מְעַצְבוֹת וּמְסַכְּמוֹת
תְּמוֹנוֹת מְרֵהִיבוֹת לְהַמְחִשֵׁת הַמְּשֻׁגָּיִם הַנִּלְמָדִים
(בְּחֶלֶק מֵהַפְּרוֹקִים).

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

להגדיל תורה ולהאדירה

גם לילד שלך מגיע!

חומש 'עוז והדר'

סבא לומד דף היומי בְּשֶׁפֶה בְּרוּכָה של עז והדר,
אבא מכין את השעור עם מְתִיבְתָא של עז והדר,
אברהמי לומד בְּיָשׁוּבָה בְּגִמְרָא של עז והדר
וְעֵנְקִי לומד הַלְכָה בְּמִשְׁנָה בְּרוּכָה עז והדר.
מהיום גם אני לומד בעז והדר

חדש!!

חומש עוז והדר מפואר לתלמידים עם תמונות
תלת מימד מאירות עינים להמחשת הנלמד

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

להגדיל תורה ולהאדירה